

ז' באדר תשע"ג
17 בפברואר 2013
חוזר מס' ח-06-2370

לכבוד
התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: עריכת ביקורת וסקירה בהתאם לתקנים מסוימים שנקבעו בארה"ב
(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 304A)

מבוא

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 304A בנושא "רואה החשבון המבקר - עריכת ביקורת וסקירה בהתאם לתקנים מסוימים בארה"ב" ("להלן - "ההוראה") קובעת כי ביקורת הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים תיערך בין היתר לפי תקני ביקורת מסוימים שנקבעו על ידי המועצה לפיקוח על החשבונאות של חברות ציבוריות בארה"ב (להלן ה- **PCAOB**).
2. מעת לעת מפורסמות הנחיות ביקורת (practice alerts) של סגל ה- **PCAOB**.
3. בנוסף, ביום 15.8.2012 פורסם על ידי ה- **PCAOB** פרסום מס' 2012-004 (להלן הפרסום) הכולל תיקונים לתקני ביקורת של ה- **PCAOB**, וכן את תקן ביקורת 16 "תקשורת עם ועדות ביקורת". ביום 17.12.2012 אושר הפרסום.
4. לאור האמור נוצר צורך לעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין. לאחר התייעצות עם ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון בישראל עם המפקח על הבנקים והוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות ובאישור הנגיד, הוחלט על אימוץ הנחיות אלו ועדכון ההוראה כמפורט להלן.

התיקונים להוראה

5. בסעיף 1 לנספח להוראה בדבר "תקני ביקורת של לשכת רואי חשבון בארה"ב, אשר הוחלו על ידי ה- **PCAOB**", חלו השינויים הבאים:
 - 5.1. סעיף 1(ג) בעמוד 4-304A יבוטל.
 - 5.2. סעיף 1(כ) בעמוד 5-304A יבוטל.
6. בסעיף 2 לנספח להוראה בדבר "תקני ביקורת של ה- **PCAOB**", יתווסף:
"יא) תקן 16- תקשורת עם ועדות ביקורת"

"AS16- Communications with Audit Committees"

דברי הסבר

- לאור פרסום תקן ביקורת 16 על ידי ה-PCAOB. בעתיד בכוונתנו לשקול את הצורך בעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 303 בדבר תקשורת של רואה חשבון המבקר עם הגורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי, כדי להתאימה לתיקונים שנקבעו בתקן ביקורת 16.
7. יתווסף סעיף 4 לנספח להוראה בדבר "הנחיות ביקורת (practice alerts) של סגל ה-PCAOB", כמפורט להלן:
- 7.1. "א) הנחיה 2 – נושאים הקשורים לביקורת מדידות שווי הוגן של מכשירים פיננסיים ושימוש במומחים
Alert No.2 – Matters Related to Auditing Fair Value Measurements of Financial Instruments and the Use of Specialists"
- 7.2. "ב) הנחיה 3 – שיקולי רואה החשבון המבקר בסביבה הכלכלית הנוכחית
Alert No.3 – Audit Considerations Current Economic Environment"
- 7.3. "ג) הנחיה 4 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר מדידות שווי הוגן, גילוי, וירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני
Alert No.4 – Auditor Considerations Regarding Fair Value Measurements, Disclosures, and Other-Than-Temporary Impairments"
- 7.4. "ד) הנחיה 5 – שיקולי רואה החשבון המבקר לגבי עסקאות משמעותיות חריגות
Alert No.5 – Auditor Considerations Regarding Significant Unusual Transactions"
- 7.5. "ה) הנחיה 6 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר שימוש בעבודה של רואי חשבון מבקרים אחרים והעסקת עוזרים מחוץ לפירמה
Alert No.6 – Auditor Considerations Regarding Using the Work of Other Auditors and Engaging Assistants from Outside the Firm"
- 7.6. "ו) הנחיה 7 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר תביעות ותלויות אחרות הנובעות ממשכנתאות ופעילויות אחרות בהלוואות
Alert No.7 – Auditor Considerations of Litigation and Other Contingencies Arising from Mortgage and Other Loan Activities"
- 7.7. "ז) הנחיה 8 – סיכוני ביקורת בשווקים מתעוררים מסוימים
Alert No.8 – Audit Risks in Certain Emerging Markets"
- 7.8. "ח) הנחיה 9 – הערכה ותגובה לסיכון בסביבה הכלכלית הנוכחית
Alert No.9 – Assessing and Responding to Risk in Current Economic Environment"
- 7.9. "ט) הנחיה 10 – שמירה ויישום של ספקנות מקצועית בביקורות
Alert No.10 – Maintaining and Applying Professional Skepticism in Audits"

דברי הסבר

כדי לאמץ את הנחיות הביקורת של סגל PCAOB. הנחיות אלו יובאו בחשבון בעבודת הביקורת של רואי החשבון המבקרים, בשינויים המתחייבים.

תחילה

8. תחילת ההוראות שצוינו בחוזר זה, לרבות התיקונים לתקני הביקורת הקיימים של ה-PCAOB שנקבעו בפרסום, היא על ביקורת הדוחות הכספיים ליום 31.12.2013 ואילך.

עדכון הקובץ

9. מצ"ב דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(2/13) [4]304A-1-9	(4/11) [3]304A-1-8

בכבוד רב,

דוד זקן

המפקח על הבנקים

רואה החשבון המבקר –

עריכת ביקורת וסקירה בהתאם לתקנים מסוימים שנקבעו בארה"ב

מ ב א

1. תהליך הביקורת של רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי וחברת כרטיסי אשראי (תאגיד בנקאי וחברת כרטיסי אשראי יכוננו ביחד בהוראה זו – "תאגיד בנקאי") הוא רכיב מרכזי בתהליכי הבקרה והפיקוח של רשויות הפיקוח וגם של כוחות השוק משום שבסיומו מתפרסמים דוחות כספיים מבוקרים.
2. הוראה זו קובעת כי רואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי יישם לפחות תקני ביקורת מסוימים שנקבעו בארה"ב, לצורך הכנת והמצאת דוח רואה החשבון המבקר לגבי דוחות כספיים שנתיים של תאגיד בנקאי ולצורך הכנת והמצאת דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לגבי דוחות כספיים רבעוניים של תאגיד בנקאי.
3. בחוזרים מס' ח-2175-06 מתאריך 5.12.05 ומס' ח-2223-06 מתאריך 20.1.08 פורטו ההוראות המתייחסות ליישום סעיף 404 ל- Sarbanes Oxley Act (להלן – סעיף 404) בתאגיד בנקאי. בחוזרים אלה נדרש, בין היתר כי:
 - 3.1. בדוח השנתי של תאגיד בנקאי לשנה שמסתיימת בתאריך 31.12.08 תיכלל הצהרת ההנהלה באשר לאחירותה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי.
 - 3.2. בדוח השנתי לשנה זו תיכלל חוות דעת של רואה החשבון המבקר בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי.
4. הוראה זו קובעת, בעקביות לחוזרים שצוינו לעיל, כי כל רואה חשבון מבקר המכין וממציא חוות דעת על הדוחות הכספיים של תאגיד בנקאי, יצרף דוח המתייחס לבקרה הפנימית על דיווח כספי של התאגיד הבנקאי, וכי דוח זה יערך לפי תקני הביקורת שנקבעו בנושא זה בארה"ב.
5. יישום הוראה זו אינו פוטר את רואי החשבון המבקרים של התאגידים הבנקאיים מיישום דרישות נוספות שנקבעו בתקני ביקורת אחרים, החלים על-פי כל דין על עבודת ביקורת של רואה חשבון מבקר בתאגיד בנקאי, כגון "תקני ביקורת מקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג – 1973".

דוח רואה החשבון המבקר - דוחות כספיים של תאגיד בנקאי

6. לצורך ביקורת דוחות כספיים שנתיים של תאגיד בנקאי, רואה החשבון המבקר יישם לפחות את תקני הביקורת המסוימים שנקבעו בארה"ב המפורטים בנספח להוראה זו. לצורך סקירת דוחות כספיים רבעוניים של תאגיד בנקאי, רואה החשבון המבקר יישם לפחות את תקני הביקורת המסוימים הרלבנטיים שנקבעו בארה"ב המפורטים בנספח להוראה זו.

לעניין זה, "תקני הביקורת המסוימים שנקבעו בארה"ב" כוללים תקני ביקורת מסוימים של המועצה לפיקוח על רואי החשבון המבקרים של חברות הציבוריות (ארה"ב) (ה- PCAOB - Public Company Accounting Oversight Board (USA)) (אשר החילו גם את תקני הביקורת (Statements on Auditing Standards) שפורסמו ע"י לשכת רואי החשבון בארה"ב (ה- American Institute of Certified Public Accountants - AICPA)) ואת מדריכי הביקורת שפרסמה ה- AICPA (Audit and Accounting Guides).

7. מובהר כי אם יחולו לאחר מועד פרסום הוראה זו שינויים בתקני הביקורת המסוימים שנקבעו בארה"ב, המפורטים בהוראה זו או בנספח לה, יש ליישם את השינויים הנ"ל בהתאמה ממועד תחילתם בארה"ב.

דוח רואה החשבון המבקר (Attestation Report) – בקרה פנימית על דיווח כספי

8. כל רואה חשבון מבקר המכין וממציא חוות דעת על הדוחות הכספיים של תאגיד בנקאי, יצרף דוח המתייחס לבקרה הפנימית על דיווח כספי של התאגיד הבנקאי. הדוח יעשה בהתאם לתקנים המתייחסים לדוח כאמור שאומצו על ידי המועצה לפיקוח על חשבונאות של חברות ציבוריות בארה"ב (PCAOB).

9. דוח כאמור לא יהיה במסגרת התקשרות שונה מההתקשרות למתן חוות דעת על הדוחות הכספיים.

10. בעבודת הביקורת, רואי החשבון המבקרים של תאגיד בנקאי, יישמו את תקן ביקורת מספר 5 של ה- PCAOB בדבר "ביקורת על הבקרה הפנימית של דיווח כספי המשולבת בביקורת דוחות כספיים", בהתאמות הנדרשות לפי החוקים והתקנות החלים על תאגיד בנקאי ועל הביקורת בתאגיד בנקאי. בנוסף, במידה ובעתיד ייקבעו בארה"ב הבהרות ו/או תקני ביקורת נוספים בהתייחס לאופן יישום דרישות סעיף 404, רואי החשבון המבקרים של תאגיד בנקאי בישראל יפעלו גם על פי הבהרות ו/או תקנים אלה.

דוח רואה חשבון המבקר - האם חולשות מהותיות אשר דווחו בעבר ממשיכות להתקיים

11. ייתכנו מקרים שבהם רואה חשבון מבקר, המכין וממציא חוות דעת על הדוחות הכספיים של תאגיד בנקאי, וכן דוח המתייחס לבקרה הפנימית על דיווח כספי של התאגיד הבנקאי, יתבקש בנוסף להכין דוח המתייחס לשאלה האם חולשות מהותיות אשר דווחו בעבר בדוח המתייחס לבקרה הפנימית על דיווח כספי ממשיכות להתקיים.

12. במקרה כאמור :

א. דוח כאמור יהיה במסגרת התקשרות שונה מההתקשרות למתן חוות דעת על הדוחות הכספיים.

ב. בעבודת הביקורת, רואי החשבון המבקרים של תאגיד בנקאי יישמו את תקן ביקורת מספר 4 של ה- PCAOB בדבר "דיווח האם חולשות מהותיות אשר דווחו בעבר ממשיכות להתקיים" (Reporting on Whether a Previously Reported Material Weakness Continues to Exist), בהתאמות הנדרשות לפי החוקים והתקנות החלים על תאגיד בנקאי ועל הביקורת בתאגיד בנקאי.

נספח -

תקני הביקורת המסוימים שנקבעו בארה"ב שיש ליישם בעת עריכת ביקורת דוחות כספיים של תאגידים בנקאיים

1. תקני ביקורת של לשכת רואי החשבון בארה"ב, אשר הוחלו על ידי ה- PCAOB הערה: ההפניה הינה אל החלק בנוסח המשולב באתר של ה- PCAOB, קרי לפרק ה- AU בסדר עולה.

(א) תקני ביקורת מקובלים

AU 150 – Generally Accepted Auditing Standards

(1א) זיהירות מקצועית נאותה בביצוע העבודה

AU 230 – Due Professional Care in the Performance of Work

(ב) בחינת הונאות בביקורת דוחות כספיים

AU 230.12 ,316– Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit

(ג) בוטל.

(ד) בוטל.

(ה) בוטל.

(ו) פעולות בלתי חוקיות של הלקוח

AU 317 – Illegal Acts by Clients

(ז) בוטל.

(ח) ההשפעה של הביקורת הפנימית על עבודת רואה החשבון בביקורת הדוחות הכספיים

AU 322 - The Auditor's Consideration of the Internal Audit Function in an Audit of Financial Statements

(ט) לשכות שירות

AU 324 – Service Organizations

רואה החשבון המבקר - עריכת ביקורת וסקירה בהתאם לתקנים מסוימים בארה"ב עמ' 5 – 304A

(י) דיווח על ממצאי הביקורת בקשר לבקרה פנימית

AU 325 - Communication About Control Deficiencies in an Audit of Financial Statements

(יא) בוטל.

(יב) ביקורת של מדידה וגילוי של שווי הוגן

AU 328 – Auditing Fair Value Measurements and Disclosures

(יג) סקירה אנליטית

AU 329 - Analytical Procedures

(יד) תהליך האישור

AU 330 – The Confirmation Process

(טו) ביקורת מכשירים נגזרים, פעילויות גידור והשקעות בניירות ערך

AU 332 – Auditing Derivative Instruments, Hedging Activities, and Investments in Securities

(טז) הצהרת הנהלה

AU 333 - Management Representation

(יז) הקשר עם עורך דין הלקוח

AU 337, AU 560.12 – Inquiry of a Client's Lawyer Concerning Litigation, Claims, and Assessments

(יח) ביקורת אומדנים חשבונאים

AU 342 - Auditing Accounting Estimates

(יט) דגימה בביקורת

AU 350 - Audit Sampling

(כ) בוטל.

(כא) התייחסות לנהלים שלא בוצעו לאחר תאריך הדוח

AU 390 – Consideration of Omitted Procedures after the Report Date

(כב) המשמעות של הצגה נאותה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים

AU 411 – The Meaning of Present Fairly in Conformity with Generally Accepted Accounting Principles

(כג) דיווח על עקביות בעת שינוי ביטוח המדווחת

**AU 420.07-.11 – Consistency of Application of Generally Accepted Accounting Principles –
Change in the Reporting Entity**

(כד) בוטל.

(1ד) אירועים עוקבים

AU 560 - Subsequent Events

(2ד) גילוי בדיעבד של עובדות שהיו כבר קיימות בתאריך דוח המבקר

AU 561 - Subsequent Discovery of Facts Existing at the Date of the Auditor's Report

(כה) דיווח על יישום עקרונות חשבונאיים

AU 625 – Reports on the Application of Accounting Principles

(כו) מידע פיננסי לתקופות ביניים

AU 722 – Interim Financial Information

2. תקני ביקורת של ה-PCAOB:

(א) תקן 3 – תיעוד הביקורת

AS3 - Audit Documentation

(ב) תקן 7 – סקירת איכות עבודת הביקורת

AS7 – Engagement Quality Review and Conforming amendment to the

Board's Interim Quality Control Standards

(ג) תקן 8 – סיכון ביקורת

AS8 – Audit Risk

(ד) תקן 9 – תכנון ביקורת

AS9– Audit Planning

(ה) תקן 10 – פיקוח על עבודת הביקורת

AS10– Supervision on Audit Engagement

(ו) תקן 11 – התחשבות במהותיות לצורך תכנון וביצוע ביקורת

AS11– Consideration of Materiality in Planning and Performing an Audit

(ז) תקן 12 – זיהוי והערכת סיכונים להצגות מוטעות מהותיות

AS12– Identifying and Assessing Risks of Material Misstatements

(ח) תקן 13 – תגובות רואה החשבון המבקר לסיכונים להצגה מוטעת מהותית

AS13– The Auditor's Responses to the Risks of Material Misstatement

(ט) תקן 14 – הערכת תוצאות הביקורת

AS14– Evaluating Audit Results

(י) תקן 15 – ראיות ביקורת

AS15– Audit Evidence

(יא) תקן 16 – תקשורת עם ועדות ביקורת

AS16– Communications with Audit Committees

3. מדריכי הביקורת של ה- AICPA, אשר הוחלו על ידי ה- PCAOB:

(א) מדריכי ביקורת וחשבונאות בענפים – תאגידים בנקאיים

AICPA Audit and Accounting Guides, Industry Guides – Banks and Savings Institutions

(ב) מדריכי ביקורת וחשבונאות כלליים: ביקורת מכשירים נגזרים, פעילויות גידור והשקעות בניירות ערך -

AICPA Audit and Accounting Guides – General Guides - Auditing Derivative Instruments, Hedging Activities and Investments in Securities

(ג) מדריכי ביקורת וחשבונאות כלליים: נהלים אנליטיים –

AICPA Audit and Accounting guides – General Guides: Analytical Procedures

(ד) מדריכי ביקורת וחשבונאות כלליים: דגימה בביקורת –

AICPA Audit and Accounting Guides – General Guides: Audit Sampling

(ה) מדריכי ביקורת וחשבונאות כלליים: בחינת בקרה פנימית בביקורת דוחות כספיים –

AICPA Audit and Accounting Guides – General Guides: Consideration of Internal Control in a Financial Statement Audit

4. הנחיות ביקורת (practice alerts) של סגל ה-PCAOB:

(א) הנחיה 2 – נושאים הקשורים לביקורת מדידות שווי הוגן של מכשירים פיננסיים ושימוש במומחים

Alert No. 2 – Matters Related to Auditing Fair Value Measurements of Financial Instruments and the Use of Specialists

(ב) הנחיה 3 – שיקולי רואה החשבון המבקר בסביבה הכלכלית הנוכחית

Alert No. 3 – Audit Considerations Current Economic Environment

(ג) הנחיה 4 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר מדידות שווי הוגן, גילוי, וירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני

Alert No. 4 – Auditor Considerations Regarding Fair Value Measurements, Disclosures, and Other-Than-Temporary Impairments

(ד) הנחיה 5 – שיקולי רואה החשבון המבקר לגבי עסקאות משמעותיות חריגות

Alert No.5 – Auditor Considerations Regarding Significant Unusual Transactions

(ה) הנחיה 6 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר שימוש בעבודה של רואי החשבון המבקרים האחרים והעסקת עוזרים מחוץ לפירמה

Alert No. 6 – Auditor Considerations Regarding Using the Work of Other Auditors and Engaging Assistants from Outside the Firm

(ו) הנחיה 7 – שיקולי רואה החשבון המבקר בדבר תביעות ותלויות אחרות הנובעות ממשכנתאות ופעילות אחרות בהלוואות

Alert No. 7 – Auditor Considerations of Litigation and Other Contingencies Arising from Mortgage and Other Loan Activities

(ז) הנחיה 8 – סיכוני ביקורת בשווקים מתעוררים מסוימים

Alert No. 8 – Audit Risks in Certain Emerging Markets

(ח) הנחיה 9 – הערכה ותגובה לסיכון בסביבה הכלכלית הנוכחית

Alert No. 9 – Assessing and Responding to Risk in Current Economic Environment

(ט) הנחיה 10 – שמירה ויישום של ספקנות מקצועית בביקורת

Alert No. 10 – Maintaining and Applying Professional Skepticism in Audits

* * *

תאריך	עדכונים		
	פרטים	גרסה	חוזר 06 מס'
11/02/09	חוזר מקורי	1	2242
8/7/10	עדכון	2	2272
3/4/2011	עדכון	3	2298
17/2/2013	עדכון	4	2370